

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş tarihi | Received: 12.11.2023

Kabul tarihi | Accepted: 10.12. 2023

Yayın tarihi | Published: 15.12.2023

Hatice Yılmaz

<https://orcid.org/0009-0006-5453-3306>

Assistant Principal, Çayönü Primary School, Turkey, derinege44@hotmail.com

Deniz Yılmaz

<https://orcid.org/0009-0005-6468-5277>

Principal, Atatürk Secondary School, Turkey, denizerganilise@gmail.com

İbrahim Kurutkan

<https://orcid.org/0009-0001-6434-1766>

Principal, Ovabağ Primary School, Turkey, ibrahimkurutkan@gmail.com

Ahmet Kaplan

<https://orcid.org/0009-0005-2582-588X>

Assistant Principal, Ovabağ Primary Secondary School, Turkey, amedikaplan@hotmail.com

Mehmet Nur Karagöz

<https://orcid.org/0000-0001-5678-7154>

Principal, Şehit Lütfü Gün Mesleki ve Teknik Anadolu High School, Turkey, mehmetnurkaragoz21@gmail.com

Celil Engin

<https://orcid.org/0009-0000-3581-124X>

Principal, Yiğityolu Köyü Doktor İlhan Koçtürk Primary School, Turkey, celilenginhoca@hotmail.com

Yasemin Canpolat

<https://orcid.org/0009-0004-2914-9789>

Teacher, Ovabağ Primary School, Turkey, yasemincanpolat19@gmail.com

Latife Karagöz

<https://orcid.org/0009-0004-2167-3316>

Assistant Principal, Sırımkesen Primary School, Turkey, latifekaragoz21@gmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Yılmaz, H., Yılmaz, D., Kurutkan, İ., Kaplan, A., Nur Karagöz, M., Engin, C., Canpolat, Y. ve Karagöz, L., (2023). İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Değerler Eğitimi İle İlgili Görüşleri, *Tigin Analitik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 228-241.

İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Değerler Eğitimi İle İlgili Görüşleri

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği ile kamu okullarında görev yapan 20 ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 2023-

2024 eğitim öğretim yılında Diyarbakır merkez ilçe sınırları içerisinde elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, ilkokullarda görev yapan öğretmenler değerler eğitimi projesinin amaçları bakımından iyi düşünülmüş bir proje olduğu, çocuklara temel değerlerin aşılmasının önemli ve gerekli olduğu, hayatın her alanında değerlerin öğretilmesi gerektiği ile ilgili görüşlerin yaygın olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin genel olarak değerler eğitimi ile ilgili olumlu yargıların olduğu görülmekle birlikte olumsuz görüşlerin de olduğu görülmektedir. Öğretmenler değerler eğitimi projesinin amacına büyük ölçüde ulaştığı kanaatinin yaygın olduğu düşüncelerinin yanında olumsuz düşüncelerin de olduğu görülmektedir. Bunlar; projenin istenen amaca ulaşmadığı, sağlıklı yürümediği, göstermelik ve kağıt üzerinde yürütüldüğü, uygulama safhasının eksikliği ve eksik materyaller nedeniyle projenin yürütülmesinin zorlaştığı ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Eğitim, Değerler Eğitim, İlkokul, Proje

Opinions of Primary School Teachers on Values Education

Abstract

The aim of this study is to determine the views of teachers working in primary schools about values education. In this study, in which qualitative research method was used, data were obtained from 20 primary school teachers working in public schools with standardised open-ended interview technique. The study group of the research was obtained within the borders of Diyarbakır central district in the 2023-2024 academic year. As a result of the study, it was seen that the teachers working in primary schools were of the opinion that the values education project was a well-thought project in terms of its aims, that it was important and necessary to instil basic values in children, and that values should be taught in all areas of life. In addition, although it is seen that teachers generally have positive judgements about values education, it is also seen that there are negative opinions. In addition to the common opinion that the values education project has achieved its purpose to a great extent, there are also negative opinions. These are; it is claimed that the project did not reach the desired goal, it did not work properly, it was carried out for show and on paper, the lack of implementation phase and the execution of the project became difficult due to missing materials.

Keywords: Teacher, Education, Values Education, Primary School, Project

Giriş

Günümüz dünyasında teknolojinin hızla hayatımıza girmesi ile öğrencilerin ahlaki değerleri ve topluma karşı iyi davranış ve tutumlarında gözle görülür problemlerin arttığını görülmektedir. Dolayısıyla değer eğitimi, okul müfredatında kritik öneme sahiptir, çünkü öğrencilere düzgün vatandaşlar ve insan olmaları için ihtiyaç duydukları temel ilkeleri

öğretmektedir. Değer eğitimi, okullarda öğrencilerin yaşamlarını şekillendirmede ve hayatlarının amacını keşfetmelerine yardımcı olmada önemli bir rol üstlenmektedir. Bir okul disiplini olarak değer eğitimi, daha yüksek notlar elde etmek için gerçekleri, formülleri ve teorileri ezberlemek yerine insani değerleri öğrenmeye daha fazla odaklanmalıdır. Okul, her çocuğun daha nazik, duyarlı, saygılı, sabırlı ve empatik bir insan olmasına ve böylece tüm çocuklarda duygusal zekâyı geliştirmesine yardımcı olabilecek insani değerlerin gelişimini sağlamalıdır (Aydın, 2010, s.71).

Eğitim kelimesi araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmış bir kavramdır. Oluşturulan tanımlara dayanarak genel olarak şunları söyleyebiliriz: Eğitim, bir kişinin yaşamında davranış ve düşüncede bir değişikliğin meydana geldiği kendiliğinden bir olaydır (Çakmak, 2008). İster resmi ister gayri resmi olsun, eğitim, bir kişinin hayatında ömür boyu süren bir süreci içerir. Eğitimin temel amaçlarından biri, evrensel ve toplumsal değerleri yaşam boyu takip etmek için gerekli becerileri kazandırmaktır. Değerler ve eğitim arasındaki ilişkiyi araştıran araştırmacılar, eğitimin kendisinin değerlere bağlı bir süreç olduğunu ve değerler eğitiminin temel faaliyet alanı olduğunu bulmuşlardır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte günlük bilgi toplama hızı artmakta, değerinin bir kısmı kaybolmakta veya önemi azalmaktadır. Değerler kültürel yapılara ve dolayısıyla kültürler arası alışverişlerde ve kültürlerde rehberlik eden ve zorlayan yapılara sahiptir. Değerler eğitiminin temel amacı, bireylerin iyi ve güzel değerler geliştirmesine yardımcı olan insani değerleri keşfetmek, doğru olmayan tutum ve davranışları caydırmak ve ortadan kaldırmaktır. Bu eğitim, bireyin yaşamına ilk andan itibaren doğrudan ve dolaylı olarak fayda sağlar. Bireylerin hayatta doğru seçimler yapmasına, bu seçimlerin sonuçları ne olursa olsun sorumluluk almasına, toplum tarafından kabul görmesine ve en önemlisi kendine güvenmesine yardımcı olur. Bilgi bugün her zamankinden daha kolay elde edilebilir. Okullar doğru ve güvenilir bilginin ana kaynağı olarak görülse de bireyler bilgiyi ilk olarak ailelerinden öğrenirler. Bu nedenle aile bireylerinin doğru ve güvenilir bilgi alması ve kişiyi doğru yönlendirmesi gerekmektedir. Okullarda bu görevi öğretmenler üstlenirken, ders kitapları destekleyici bir rol oynamaktadır. Whitney (1986, s.13) değerler eğitiminde öne çıkan hususları 3 kategoride açıklamıştır.

Bunlar;

- a) Öğrenciler zamanla öğrendikleri değerleri tanır ve benimser.
- b) İlgili değer sorularını anlayın ve analiz edin.
- c) Öğrenciler öğrendiklerine göre hareket ederler.

1. Değer Eğitiminin Tarihçesi

Değer kavramı siyaset, ekonomi, din ve devlet gibi birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. ABD'de 1920 yılında karakter eğitimi araştırmalarında değer eğitimi kavramı, keşfedilmiştir (Ulusoy ve Arslan, 2016, s. 7). Hartshorn ve May tarafından 1930'da yapılan bir araştırma, Amerika'da karakter eğitiminin okullardaki öneminin azaldığını, ancak 1960'larda karakter eğitiminin okul eğitimine yeniden entegre edilmesi gerektiğinin netleştiğini buldu (Titus, 1994). 1970'lerde değerler eğitimi üzerine araştırmalar yayınlanmıştır. 1990'larda toplumsal gerileme, eğitimcilerin ve ailelerin değerleri ve ahlaki eğitimi yeniden vurgulamasına neden olmuştur (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 73).

Değer kavramı siyaset, ekonomi, din ve devlet gibi birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Değer eğitimi kavramı, 1920'lerde ABD karakter eğitimi araştırmalarında keşfedilmiştir (Ulusoy ve Arslan, 2016, s. 7). Hartshorn ve May tarafından 1930'da yapılan bir araştırma, Amerika'da karakter eğitiminin okullardaki öneminin azaldığını, ancak 1960'larda karakter eğitiminin okul eğitimine yeniden entegre edilmesi gerektiğinin netleştiğini buldu (Titus, 1994). 1970'lerde değerler eğitimi üzerine araştırmalar yayınlandı. 1990'larda toplumsal gerileme, eğitimcilerin ve ailelerin değerleri ve ahlaki eğitimi yeniden vurgulamasına neden olmuştur (Yıldırım ve Demirel, 2019, s. 94).

Türkiye'de 2017 yılında uygulamaya konulan ve 2018 yılında uygulamaya konulan müfredat güncellemesinde değerler eğitiminde vurgulanan temel değerler adalet, dostluk, dürüstlük, öz disiplin, azim ve sorumluluk, vatanseverlik ve hayırseverliktir (Bakanlık Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018). 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı temel değerler kavramını ilk kez kullanmış ve bu değerleri tüm müfredatların merkezine yerleştirmiştir. Türkçe müfredatı dışındaki diğer programlarda da dolaylı olarak değerlere yer verilmektedir ancak bu programlara değer katacak herhangi bir yöntem veya teknik bulunmamaktadır.

Değerler eğitiminin tarihsel gelişim evrelerinden de görülebileceği gibi toplumsal düzen ve barış, değerlerin yeni nesillere sağlıklı ve doğru bir şekilde aktarılmasıyla sağlanabilir. Bu nedenle 1920'li yıllardan itibaren değerler eğitiminin artık değerlerin yetinmediği içinde bulunduğumuz çağda hemen hemen her alanda ve her dönemde gerekli olduğu söylenebilir.

2. Değer Eğitiminin Okuldaki Şekilleri

Çoğu toplumda değerler eğitimi, okulların bireyleri hayata hazırlaması gibi toplumsal yaşamın düzenlenmesinde yardımcı bir kurum olarak görülmektedir. Örneğin, toplum doğru davranışı teşvik eder, ancak yanlış davranışı teşvik etmez. Okul, bireylerin doğru ve yanlışın farklı örneklerini bulabilecekleri bir yerdir. Okullar, bireylerin gelecekteki sosyal yaşamlarından farklı örnekler bulabilecekleri yerlerdir. Bireyin okul hayatında öğrendiği her değer, sosyal boyutunun ve kişisel iyilik halinin gelişmesine yardımcı olur. Bunun dışında okul,

öğrencilerin pek çok değeri bir arada görüp deneyimleyebilecekleri, farkında olmadıkları ya da farkında olmadıkları değerleri öğrenebilecekleri bir yerdir. Bu örneklerden hareketle okulların bireyleri var olan düzeni bozmayan ve içinde buldukları topluma fayda sağlayacak şekilde yetiştirmeye çalıştıkları söylenebilir. Değerler eğitimi sayesinde bireyler toplumdaki yerini bulur, aidiyet duygusu gelişir ve toplum için çalışmaya başlar. Bu nedenle değerler eğitiminin temel bir ders olması beklenmemeli ve beden eğitiminden müziğe kadar diğer müfredatlarda öğrencilere öğretilmelidir (Yıldırım ve Demirel, 2019, s. 94).

3. Türk Milli Eğitiminde Değer Eğitimi

Türkiye'de 2005 yılından bu yana ilk kez müfredatta değerler ve değerler eğitimine net bir şekilde vurgu yapılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'na göre 2010 yılından itibaren temel eğitim kurumlarında değerler eğitimi uygulaması tek bir başlık altında uygulanmaya başlanmıştır. Türk Milli Eğitim Sistemi 2018 Müfredat Güncellemesi ile kök değerler kullanılmaya başlanmıştır. Müfredat yenilenmiş ve branş okullarının içeriklerine bütüncül bir yaklaşım benimsenerek değerler eğitimi gerçekleştirilmiştir. Değerler eğitimi uygulamasında, eğitim sisteminde ve öğretmen kalitesinde bütüncül bir yaklaşım geliştirmek önemlidir. Günümüzde değerler eğitimine yapılan vurgu, değerlere her geçen gün daha fazla ihtiyacımız olduğunun kanıtıdır (Ersoy, 2019, s. 184).

Araştırmacılar tarafından yapılan bir araştırma, bir çocuğun kişilik gelişiminin beş yaşına kadar %80 oranında ilerlediği sonucuna varmıştır. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren eğitim yoluyla bilinçli olarak aşılanan değerler, onların iyi birer vatandaşı olmalarına yardımcı olurken, karakterlerini de daha sonraki yaşamlarında şekillendirirler. Yaşamın ilk beş yılı karakter gelişimi için kritik olduğundan, bu yaş grubu için eğitim ve öğretim faaliyetlerinde değer oluşturma araştırmaları daha kapsamlı ve etkilidir. Milli Eğitim Bakanlığı değerler eğitimi araştırmalarını desteklerken okullarda değer eğitimini destekleyecek projeler geliştirmeye devam ediyor. Örneğin bu yaş grubu değerler tablosuna ek olarak okul öncesi dönemde değerlerin öğretilmesi için bir değer ağacı etkinliği geliştirilmiştir. Bir değer ağacı etkinliği, onu kimin uyguladığına bağlıdır (Ulusoy ve Dilmaç, 2018, s. 62).

4. Millî Eğitim Bakanlığı ve Değerler Eğitimi

İstikbalin yeni nesillerini yetiştiren eğitim kurumlarının değerler eğitimine yer vermemesi tahayyül edilemez. “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı” 2010 senesinde valiliklere, bütün okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına ders dışı ve ders içi faaliyetleriyle değerler eğitimiyle alakalı etkinliklerin sağlanması konusunda “B.08.0.TTK.0.72.02.00 (2010/53)” nolu bir genelge yayınlamıştır. Mevcut genelge de değerler eğitiminin toplumun tamamını etkilediğinden kapsamlı şekilde

üzerinde durulmasını belirtmiş ve eğitim sistemini meydan getiren bütün öğelerin bu hususta bilinç ve duyarlılık edinmesine gereksinim hissedildiğinden söz edilmiştir.

Mevcut genelge içerisinde insan, aile, yaşamış olduğumuz toplum ve evren için tehdit oluşturan problem ve risklerin çözülmesinde toplumsal hayatımızın temelini oluşturan “manevî, milli, ahlaki, kültürel ve sosyal değerlerimizden dayanışma, yardımlaşma, misafirperverlik, vatanseverlik, doğruluk, hoşgörü, temizlik, iyilik, dürüstlük, çalışkanlık, sevgi, duyarlı olma, saygı, , paylaşımcı olma, adaletli olma” gibi kazanımlarının en önemli dayanağımız olacağı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunların yanı sıra eğitimcilerin de çocuklara değerleri kazandırma konusunda rollerinin ve vazifelerinin olduğunun altı çizilmiştir. “Cihan Değerler Eğitimi Projesinin” kaynağını “1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu”, “Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı ve 18. Millî Eğitim Şurası”ndan almış olduğunu ifade eder ve bu projenin okullarda yürütülmesinde öncelikli olarak her şehir için belirlenen “Proje Yürütme Kurullarının” sorumluluk taşıdığını ilave eder. (Cihan, 2014, s. 434). “18. Millî Eğitim Şûrasında” değerler eğitimi konusu (Spor, Sanat ve Değerler Eğitim) başlıkları altında ele alınmıştır. Bu başlık altında 29. Maddeden itibaren 39. madde de dâhil olmak üzere on maddelik değerler eğitimiyle alakalı bölüm madde sıralarına dokunulmamak şartıyla aşağıda mevcuttur (MEB, 2018).

Bu çerçevede öğretmenlerin değerler eğitim projelerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, öğrencilerin daha verimli olmasına, eğitim ve öğretimin başarılı bir şekilde ilerlemesine yardımcı olunabilecektir. Buradan hareketle bu çalışma, ilköğretimde çalışan öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek alanyazına katkı sağlayacaktır. Bu araştırma amacı ilköğretimde çalışan öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki maddeler ile ilköğretimde çalışan öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yönetici görüşleri;

1. Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin değerler eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin yürütülmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

5. Yöntem

6. Araştırmanın Deseni

Araştırma ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim, olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için bireylerin deneyimlerinden yararlanan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 108).

7. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının nedeni araştırmanın amacına uygun olarak, görüşülen araştırmacıların tecrübelerinden faydalanarak onun iç dünyasını ortaya çıkarmaktır

8.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır ilçe merkezlerindeki ilköğretim kurumlarında çalışan 20 ilkokullarda görev yapan öğretmenlerinden oluşmaktadır. “*Araştırmada nitel araştırma yöntemine uygun amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır*” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108).

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

<i>Değişken</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kadın	10	50,0
	Erkek	10	50,0
Medeni Durum	Evli	7	35,0
	Bekâr	13	65,0
Yaş	20-29 yaş	7	35,0
	30-39 yaş	8	40,0
	40 -49 yaş	5	25,0
Branş	Sınıf Öğretmeni	8	40,0
	Branş Öğretmeni	12	60,0
Kıdem	1-9	7	35,0
	10-19	7	35,0
	21 ve üstü	6	30,0

9.Verilerin Analizi

İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin, görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak aktarmışlardır. Katılımcılar düşüncelerini görüşme formlarına yazarak aktarmışlardır. Aktarılan bu formlar araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına kodlamalar yapılarak aktarılmıştır. Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve

bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir. Bu araştırmada kodların ve kategorilerin elde edildiği velilerin görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak ‘geçerlilik’ sağlanmıştır. Veri seti okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Kodlama işlemi yapılırken ilgili literatür göz önünde bulundurulmuştur. Betimsel analizi ise 5 aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşamada araştırma sorularından yola çıkılarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırma sorularına göre veriler üç ana tema olarak düzenlenmesine karar verilmiştir. İkinci aşamada, bir önceki aşamada belirlenen ana temalara göre veriler okunup sınıflandırılmıştır. Üçüncü aşamada tema ve alt temalara göre veriler tanımlanmış ve gerekli alıntılarla ortaya çıkan bilgiler birbirleri ile ilişkilendirilerek sunulmuştur. Belirlenen kodlar daha sonra bu temalara göre düzenlenmiştir. Bu aşamadan sonra veriler tekrar bu tema ve kodlara göre düzenlenmiş ve kesinleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur.

10. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada yer alan alt problemlere göre araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

10.1. Birinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular

1. *Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?* alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 2’de verilmiştir

Tablo 2. *Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Projesinin Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Analizi*

Temalar	f	%
1. Sabırlı, anlayışlı, duyarlı ve hoşgörülü,	8	40,0
2. İnsana ve insan haklarına saygılı olunması	6	30,0
3. Adil ve eşit davranan bireylerin yetiştirilmesi	6	30,0
<i>Toplam</i>	<i>20</i>	<i>100,0</i>

Görüşme yapılan ilkokullarda çalışan öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında “*sabırlı, anlayışlı, duyarlı ve hoşgörülü,*” “*insana ve insan haklarına saygılı olunması*” ve “*adil, eşit davranan bireylerin yetiştirilmesi*” şeklinde üç ana tema etrafında şekillenmiştir. Üç tema arasında “*sabırlı, anlayışlı, duyarlı ve hoşgörülü,*” teması ön plana çıktığı görülmektedir. *Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?* Sorusuna ilişkin yöneticilerin ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

Değerler eğitimi kaçınılmaz bir projedir. Özellikle maddi ve manevi değerlerin aşılınması önemli çocuklar özellikle değerler ile sabırlı olmayı saygılı olmayı arkadaşlarına karşı daha duyarlı olmayı öğrenirler. (Ö1).

Özellikle manevi değerlerin öğrencilere aktarılması önemli aktarılan bu değerlerin içselleştirilmesi ile daha duyarlı bir toplum inşa edebiliriz. (Ö4).

Değerler eğitimi okulda aksi bir şekilde işlenmesi gerekiyor aynı zamanda bunları etkinliklere entegre edilerek günlük hayatta yansıtılırsa çok daha iyi olur en azından adil ve eşit davranan bireylerin yetişmesini sağlamış oluruz. (Ö11).

Genel olarak baktığımızda toplumda var olan bir olgu bunun mutlaka derse de yansımaları gerekiyor böylece çocuk güncel yaşamda daha faydalı davranışlar sergiler. (Ö18).

Değerler sadece okulda değil aile bireyleri ile bütünsel bir şekilde ilerlemesi gerekiyor değerlerin çocuklara sabır anlayış hoşgörü gibi özellikle manevi kazanımların olduğunu söyleyebiliriz.(Ö20). Yukarıda verilen cevaplar irdelendiğinde yöneticilerin değerler eğitimi hakkında benzer ifadeler kullandıkları görülmektedir. Değerler eğitimi konusunda öğretmenler, ailelerin, toplumun da işin içinde olarak öğrencilere, çocuklara değerler eğitimini nasıl verileceği değerlerin nasıl yaşama dâhil edileceği çalışılmalıdır.

10.2. İkinci araştırma sorusuna(alt problem) ilişkin bulgular

2. 2. Öğretmenlerin değerler eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir? alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Değerler Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri Analizi

Temalar	f	%
1. Gerekli		90,0
18		
2. Gereksiz	2	10,0
Toplam	20	100,0

Görüşmeye katılan öğretmenlerin, ifade ettikleri değerler eğitiminin genel olarak gerekli olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Devletlerin ve ülkelerin olduğu kadar birey ve toplumun da temel yapı taşlarından olan değerlerin kazandırılması için değerler eğitiminin gerekliliğine ilişkin öğretmenlerin tamamının hemfikir olması konunun hassasiyetinin önemini de göstermektedir. Çünkü birey ve toplum yaşamında ortak değerlerin olması geleceğimiz açısından çok önemlidir. Bu durumun öğretmenler tarafından bilinmesi, kabul edilmesi ve desteklenmesi hem eğitim sistemimiz hem de geleceğin inşası için büyük önem arz etmektedir. Yöneltilen soruya ilişkin kendi ifadelerinden bir kaç aşağıdaki gibidir.

Değerler eğitiminin kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum sadece okulda değil evde, sokakta öğrencilerin hayatın her anında değerleri içselleştirilmesi için maruz kalması gerektiğini düşünüyorum. (Ö1).

Özellikle çocuklara dini değerlerin verilmesi gereklidir çünkü çocuklar günümüz dünyasında dini değerlerden uzak bir hayat yaşamakta bundan dolayı hayatın her merhalesinde sıkıntı yaşamaktadırlar. (Ö6).

Çocukların özellikle evde gördükleri aldıkları değerler eğitimi okulda da görmeleri gerekiyor bu şekil içselleştirilmiş olurlar. (Ö12).

Özellikle çocukların ihtiyaç duyduğu veya günümüzde problemlili olan durumları göz önünde bulundurarak o tür değerlerin verilmesi daha yerinde olur. (Ö14)

Çocukların sabırlı ahlaklı insani değerlere saygı gösteren bireyler olabilmesi için değerlerin öğrenmesi gereklidir. (Ö15)

Anne babaya saygılı olması için toplumun görüşüne saygılı olması için kesinlikle gerekli bir eğitimidir. (Ö16)

Özellikle ihtiyaç duyduğu alanlarda verilen değerler eğitimi gereklidir. (Ö17)

Gereksiz olduğunu düşünüyorum. Çünkü okulda öğretilen değerler eğitiminin göstermelik olduğunu görmekteyiz. (Ö20). Katılımcıların genel ifadelerine bakıldığında değerler eğitiminin gerekliliği noktasında birleşmişlerdir.

10. 3. Üçüncü araştırma sorusuna(alt problem) ilişkin bulgular

Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin yürütülmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

alt problemine ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Projesinin Yürütülmesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Temalar	f	%
1. Olumlu		65,0
13		
2. Olumsuz	7	35,0
Toplam	20	100,0

Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin yürütülmesine ilişkin görüşlerinin projenin farklı şekillerde yürütüldüğü yönündedir. Genel olarak olumlu yargıların olduğu görülmekle birlikte olumsuz görüşlerin de olduğu görülmektedir. Bulgulara ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçını aşağıdaki gibidir.

Projenin yürütülmesinde ciddi aksaklıkların olduğunu düşünüyorum sadece göstermelik üzerine verilen bir değer eğitimi var çünkü toplumun genel durumundan anlaşılıyor bu. (Ö1)

Özellikle okulda verilen değerler eğitiminin çocuklarda ahlaki duygular kazandırmakta ve bu açıdan son derece önemli ve olumlu olduğunu söyleyebiliriz. (Ö5).

Değerler eğitimi sadece belli bir dersin içerisinde değil bütün derslere entegre edilmesi gerekiyor. (Ö9).

Projenin pek sağlıklı yürüdüğü söyleyemeyiz çünkü dini değerlerden uzak bir değerler eğitimi pek düşünülemez. (Ö10).

Değerler eğitimi sadece kağıt olmaktan çıkıp uygulamaya dönük çalışmaların yapılması gerekiyor. (Ö12).

Sadece sınıf içerisinde yürütülen değerler eğitiminin amaca hizmet edeceğini pek düşünemiyorum bunun ek olarak film ve farklı aktivitelerle desteklenmesi gerekiyor. (Ö14).

Değerler eğitimi çalışmalarının tam olarak amacına hizmet ettiğini görmemekteyiz maalesef. (Ö20).

Sonuç

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda eğitim yöneticilerinin değerler eğitimi yönündeki görüşleri incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Değerler eğitimi hayat boyu devam eden öğrenme, öğretme ve tatbik sürecidir. Değerler eğitimi karakter eğitimidir. Bu eğitim ile amaçlanan sağlam karakterli kuşaklar yetiştirmektir (Yılmaz, 2019). Değerler eğitiminde okulun etkisi çok büyüktür. Yeni nesillerin değerlerinin ve kültürünün oluşmasında başrol öğretmenlere aittir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Değerler eğitiminin benimsendiği toplumlarda bireyler kendisi ile barışıktır. Akademik seviyesi yüksektir. Bu durum kendisine ve çevresine olumlu yansımaktadır. Çalışmada öğretmenlere “*değerler eğitimi projesinin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?*” sorusu yöneltilmiş, öğretmenlerden konu hakkında bilgi alınmıştır. Değerler eğitimi projesinin amaçları bakımından iyi düşünülmüş bir proje olduğu, çocuklara temel değerlerin aşılmasının önemli ve gerekli olduğu, hayatın her alanında değerlerin öğretilmesi gerektiği, güncel yaşamla ilişkilendirilerek ve farkındalık oluşturacak biçimde yapılması, toplumun hassasiyet gösterdiği değerler olduğu, küçük yaşlardan itibaren ve evrensel değerlerin verilmesi, mutlaka aile desteğinin sağlanmasıyla başarıya ulaşacağı, geleceğimiz için önemli olduğu kanaatinin yaygın olduğu görülmüştür. Erkuş'un 2012 yılında yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi eğitimde öncelikli olarak saygı, sevgi, paylaşma, hoşgörü ve yardımlaşma gibi değerlerin kazanıldığını söylenebilir. Bulach ve Butler'ın (2002) yaptıkları araştırmadan elde ettiği bulgularda; öğretmenler değerlerin, işbirliği, sorumluluk, dürüstlük, kibarlık, affetmek, azim/motivasyon, şefkat/empati, nezaket, vatandaşlık, hoşgörü, alçakgönüllülük, yardımseverlik ve sportmenlik gibi olumlu yönlerin olduğunu belirtmişlerdir. Üner'in (2011) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin değerler eğitiminin içselleştirilmesinde aile katılımının önemli olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Araştırma

bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin değerler eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir? İkinci sorusu sorulmuş, öğretmenlerden konu hakkında bilgi alınmıştır. Öğretmenlerin değerler eğitimi gerekliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin tamamına yakını değerler eğitiminin gerekli olduğu fikrinde hemfikir oldukları görülmüştür. Ayrıca; sevgi, saygı, yardımlaşma, selamlaşma, birlik beraberlik gibi değerlerin her insanda var olması gerektiği, her insanın değerler eğitimini alması gerektiği, ihtiyaç ve gerekli olduğu, toplumun bir arada olması için değerlerin şart olduğu, evrensel değerlerin öğretilmesi gerektiği, bireyselliğin artmasıyla birlikte değerlerin öneminin daha da arttığı, mutlaka aile desteğinin sağlanması gerektiği, okul-aile işbirliğinin sağlanmasının gerekliliği, yaşama aktarılması ve değerlerin yaşantıya dönüştürülmesi gerektiği görüşlerinin hakim olduğu görülmüştür. Gözel (2018)'in çalışmasında öğretmenler değer eğitiminin gerekliliğini; bireylere olumlu davranışlar kazandırmak, etkili bir vatandaş olmasını sağlamak ve kültürel değerleri korumak olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Boydak (2019)'ın çalışmasında değerler eğitiminin gerekliliğini; iyi birey olmak, yardımsever olmak ve bilinçli bireyler olması olarak gördükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Araştırma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Yöneltilen son soru “*Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin yürütülmesine ilişkin görüşleri nelerdir?*” şeklinde son sorusu sorulmuş, öğretmenlerden konu hakkında bilgi alınmıştır. Öğretmenlerin genel olarak olumlu yargıların olduğu görülmekle birlikte olumsuz görüşlerin de olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerinin; değerler eğitimi kapsamındaki başlıklar verildiği, öğretmenlerin işin bilincinde olduğu, zorlama ve göstermelik taraflarının olduğu, konularla ilişkilendirildiği ve zamana yayıldığında faydalı olduğu, işbirliği sağlanması gerektiği, konuların içine değerlerin yerleştirilerek verilmesini iyi olacağı, günlük yaşamın içinde değerlerin yaşanıyor olmasının büyük katkılar sağlayacağı, değerler eğitiminde farklı materyal, film vb. destekleyici öğelere ihtiyaç duyulduğu ve bunların karşılanması gerektiği, sürecin içine herkesin dahil edilmesi gerektiği, projenin amacına büyük ölçüde ulaştığı kanaatinin yaygın olduğu düşüncelerinin yanında olumsuz düşüncelerin de olduğu görülmektedir. Bunlar; projenin istenen amaca ulaşmadığı, sağlıklı yürümediği, göstermelik ve kağıt üzerinde yürütüldüğü, uygulama safhasının eksikliği, çalışmaların yetersizliği, öğretmenlerin yalnız kaldığı ve desteklenmediği, gereksiz formalitelerin olduğu, ders yoğunluğu ve eksik materyaller nedeniyle projenin yürütülmesinin zorlaştığı ileri sürülmektedir. Aydın (2010)'ın araştırmasında değer eğitiminin son derece olumlu bir proje olduğu; öğrencilerin davranışlarında etkili olduğu ve öğrencilerin en önemli özelliğinin yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri olduğunu vurgulamıştır. Fidan (2009)'ün çalışmasında ise; örnek olay, sunum yoluyla anlatım, film ve rol model olma gibi uygulamalar kullandıkları belirlenmiştir. Batmaz ve Erdoğan (2019)'ın araştırmasında değer eğitimi konusunda yaşanan

olumsuzluklara bakıldığında ise; aile duyarsızlığı, sosyal medya, TV ve çevrenin olumsuz etkisi ile öğrencilerin konulara karşı ilgisizliği karşılaşılan sorunlar olarak belirtilmiştir. İlgili alanyazınla bulgularımızın örtüştüğünü görmekteyiz. Sonuç itibariyle öğretmen görüşlerinden ve literatürden elde edilen bilgilere göre, değerler eğitiminin öğrencilere birden fazla olumlu etki bıraktığı görülmüştür. Çalışmanın sonuçları göz önüne alındığında araştırmacılara sunulan öneriler şunlardır:

1. Öğretmenlerin, değerler eğitimine yönelik eğitici seminerler ve kurslar düzenlenmelidir.
2. Çalışma nicel veriler ile desteklenerek bulgular güçlendirilebilir.
3. Değerler eğitimi ile alakalı gerek eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adayları için gerekse halihazırda çalışan eğitim paydaşları için kapsamlı programlar hazırlanabilir.
4. Evren ve örneklem sayıları çoğaltılarak çalışma güçlendirilebilir.

Kaynaklar

- Aydın, M. Z. (2010). *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi*. Nobel Yayıncılık.
- Batmaz, O., & Erdoğan, T. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27 (6), 2681-2692.
- Boydak, K. (2019). *Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Özel Liselerde Yürütülen Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Kayseri Örneği)*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Bulach, C.R. and Butler J.D. (2002). The Occurrence Of Behaviors Associated With Sixteen Character Values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41(2), 200-214.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9 (2), 429-436.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Erkuş, S. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Ersoy, F. (2019). *Türk eğitim ve kültür tarihinde değer eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 2 (20), 1-18

- Gözel, Ü. (2018). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- MEB (2018). MEB Talim Terbiye Kurulu kararları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/değerlereğitimi/icerik/152>, Erişim Tarihi: 07.02.2023
- Titus, D. N. (1994). *Values education in American secondary school*. Kutztown University Education Conference. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED381423>
- Ulusoy, K. Dilmaç, B. (2016) *değerler eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2018). *Değerler eğitimi*, Pegem Akademi Yayınları.
- Üner, E. (2011). *Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Whitney, I. B. (1986). *The status of values education in the middle and junior high schools of Tennessee* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Tennessee State University.
- Yıldırım, S. G. ve Demirel, M. (2019). Türk tarihinde değerler ve değerler eğitimi üzerine bir inceleme. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 94.
- Yılmaz, P. (2019). *Milli eğitim şuralarında yabancı dil öğretimi ile ilgili alınan kararlar ve uygulamaya yansımaları* [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yök Tez.